

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAITOTUOTTEIDEN, HEDELMIEN JA VIHANNESTEN KOULUJAKELUTUESTA KEVÄTLUKUKAUDELLA 2018

Koulujakelujärjestelmästä säädetään maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012). Koulujakelujärjestelmää on tarkemmin kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta HE 21/2017, jäljempänä *hallituksen esitys*.

Koulujakelujärjestelmästä perustuu EU:n koulujakelulainsäädäntöön. EU:n koulujakelulainsäädännöllä tarkoitetaan markkinajärjestelyasetuksen (EU) N:o 1308/2013 II osan I osaston II luvun 1 jakson ja horisontaalasetuksen (EU) N:o 1306/2013 koulujakelutukea koskevia säännöksiä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 soveltamissäännöistä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamisesta oppilaitoksiin myönnettävän unionin tuen osalta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2017/39, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annettua komission delegeoitua asetusta (EU) 2017/40 ja maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annettua neuvoston asetusta (EU) N:o 1370/2013.

Markkinajärjestelylain nojalla säädettäisiin valtioneuvoston asetus maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta kevätlukukaudella 2018.

Nyt annettava asetusehdotus vastaa pääosin sisällöltään 1 päivänä elokuuta 2017 voimaantullutta maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta syyslukukaudella 2017 annettua valtioneuvoston asetusta (402/2017). Asetusehdotuksessa on esitetty muutoksia muun muassa tukikelpoisten tuotteiden luetteloon (1 §) sekä hedelmien ja vihannesten tukikauteen (4 ja 5 §).

1 Ehdotettavat säännökset

1 § Pykälässä säädettäisiin tukikelpoisista tuotteista. Markkinajärjestelylain 33 §:ssä säädetään koulujakelutuen kohteena olevista tuotteista. Lain 33 §:n mukaan sen lisäksi, mitä koulujakelutukeen kelpoisten tuotteiden vaatimuksista säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä, tuotteiden on vastattava ravitsemussuosituksia. Tukikelpoisten tuotteiden valinnassa voidaan huomioida tuotteiden luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluonteisuus ja saatavuus sekä käytettävissä olevan tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt. Ravitsemussuositusten huomioimisesta ja tukikelpoisista tuotteista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lain 33 §:ssä viitataan suoraan sovellettavaan EU:n lainsäädäntöön, jossa säädetään ensinnäkin tuotteiden ominaisuuksia koskevista vaatimuksista. Markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 6 kohdan mukaan jaettavat tuotteet eivät saa sisältää mitään seuraavista: lisätty soke-

ri, lisätty suola, lisätty rasva, lisätyt makeutusaineet tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1333/2008 määritellyt lisätyt keinotekoiset arominvahventeet E 620-E 650. Sen 6 kohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää, saatuaan terveys- ja ravitsemusasioista vastaavilta kansallisilta viranomaisiltaan asianmukaisen luvan kansallisten menettelyjensä mukaisesti, että 4 ja 5 kohdassa tarkoitettut tukikelpoiset tuotteet saavat sisältää vähäisiä määriä lisättyä sokeria, lisättyä suolaa ja/tai lisättyä rasvaa.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lain 33 §:n viittaus EU-lainsäädäntöön kattaa myös markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan säännökset tuotteista, jotka voivat olla koulujakelutuen kohteena. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on tarkemmin kuvattu mainitun 23 artiklan kattamat tuotteet. Mainituista EU:n lainsäädännössä tuotteiden valinnassa käytettävistä kriteereistä säädetään tarkemmin lain 33 §:ssä. Sen mukaan Suomessa kriteereinä olisivat tuotteiden luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluonteisuus ja saatavuus sekä käytettävissä olevan tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt. Tuotteiden olisi lisäksi vastattava ravitsemussuosituksia. Näillä kriteereillä arvioidaan voitavan painottaa tuotteita, joissa on tarjolla kotimainen vaihtoehto. Näiden kriteerien perusteella valittavista tukikelpoisista tuotteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan koulumaitojärjestelmä on tarkoitus säilyttää mahdollisimman paljon nykyisenkaltaisena. On arvioitu, että koulumaitotuki voitaisiin käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa kohdentaa edelleen kaikille päivähoitossa sekä ensimmäisen ja toisen asteen oppilaitoksissa oleville lapsille. Määrärahan rajallisuuden ja luonnonmukaisten tuotteiden korkeamman tukitason vuoksi tuettavia tuotteita jouduttaneen kuitenkin nykyisestä supistamaan ja keskittämään tuki nestemäisiin tuotteisiin.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012) tarkoitettua koulujakelutukea voitaisiin maksaa maidon ja piimän, jäljempänä maitotuotteet, toimittamiseksi koulujen oppilaille. Maidon olisi oltava D-vitamiinoitua ja maitotuotteet saisivat sisältää rasvaa enintään 0,5 prosenttia. Maitotuotteet voisivat olla laktoosittomia. Lisäksi tukea voitaisiin maksaa seuraavien tuoreiden tai pakastettujen hedelmien ja vihannesten toimittamiseen:

- 1) herne;
- 2) kurkku;
- 3) lanttu;
- 4) porkkana;
- 5) tomaatti;
- 6) herukat;
- 7) mansikka;
- 8) mustikka;

- 9) puolukka;
- 10) omena.
- 11) appelsiini;
- 12) banaani;
- 13) klementiini;
- 14) mandariini.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta on julkaissut uuden "Syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokailusuosituksen" 24.1.2017. Mainitun kouluruokailusuosituksen mukaan maidossa ja piimässä voisi olla rasvaa enintään 0,5 prosenttia.

Pykälän 1 momentissa ehdotettujen tuotteiden valinnassa on arvioitu edellä lain 33 §:ssä mainittuja kriteerejä, joita ovat luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluonteisuus ja saatavuus sekä käytettävissä olevan tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt. Edellä mainittujen kriteerien arvioinnissa on lisäksi pyritty arvioimaan esimerkiksi satokaudesta aiheutuvaa sesonkiluonteisuutta ja lasten makutottumuksia. Ehdotuksessa lueteltaisiin tuotteet, jotka olisivat tukikelpoisia. Mainitun tuotelistauksen perusteella tuotteita hankkivat tahot, esimerkiksi kunnat, tekisivät lopulliset tuotevalinnat.

Pykälässä on ehdotettu lisättäväksi tukikelpoisiin tuotteisiin appelsiinit, banaanit, klementiinit ja mandariinit. Koska talvikaudella kotimaisten tuoreiden hedelmien ja vihannesten tarjonnan arvioidaan olevan vähäisempää, pyritään mainituilla tuotteilla lisäämään koulujakelujärjestelmän käyttöä. Mainittu tuotelistaus sisältää ehdotukset kevätlukukaudelle 2018. Jatkossa tuotelistauksia arvioitaisiin vuosittain.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettaisiin seuraavia hedelmiä ja vihanneksia (CN-koodi): tuoreet herneet (0708 10 00); tuoreet kurkut (0707 00); tuoreet lantut (1214 90 10); tuoreet porkkanat (0706 10 00); tuoreet tomaatit (0702 00 00); tuoreet musta-, valko- ja punaherukat (0810 30); tuoreet mansikat (0810 10 00); tuoreet mustikat (0810 40 30); tuoreet pensasmustikat (0810 40 50); tuoreet puolukat (0810 40 10) ja tuoreet omenat (0808 10); appelsiinit (0805 10); banaanit (08 03 1010); klementiinit (0805 22 00) mandariinit (myös tangeriinit ja satumat) (0805 21). Mainitut tuotteet voisivat olla pykälän 1 momentin mukaisesti tuoreita tai pakasteita.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan tukikelpoisia tuotteita voitaisiin jakaa tavallisten kouluaterioiden yhteydessä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/40 11 artiklassa säädetyin edellytyksin.

Mainitun 11 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että oppilaitokset jakavat koulujakelujärjestelmän mukaista unionin tukea saavia tuotteita tavallisten kouluaterioiden yhteydessä, jos jäsenvaltiot katsovat asianmukaisesti pe-

rustelluissa tapauksissa tämän olevan tehokkaampaa niiden strategiaan sisältyvien tavoitteiden saavuttamiseksi.

11 artiklan toisen kohdan mukaan tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että a) kyseisiä tuotteita ei käytetä tavallisten kouluaterioiden valmistukseen; b) kyseisiä tuotteita ei käytetä julkisten ja/tai yksityisten tahojen rahoitusta saavien tavallisten kouluaterioiden ainesosien korvaamiseen; c) kyseiset tuotteet ovat aina selkeästi tunnistettavissa asianmukaisten viestintä- ja julkistamistoimenpiteiden avulla osaksi koulujakelujärjestelmää.

11 artiklan kolmannen kohdan mukaan edellä olevaa b alakohtaa ei sovelleta, jos tavalliset kouluateriat jaetaan maksutta.

2 §

Pykälässä säädettäisiin kohderyhmästä

Lain 33 a §:ssä säädetään koulujakelutuen kohderyhmästä. Mainitun pykälän mukaan koulujakelutukea voidaan myöntää päiväkodissa oleville lapsille tai oppilaitosta käyville lapsille tai oppilaille jaettavien maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten hankintaan. Tuki voidaan kohdentaa tietyille ikäryhmälle, jos tämä on terveellisten ruokailutottumusten edistämisen vaikuttavuuden, käytettävissä olevan tuen määrän ja jakelun tehokkaan toteuttamisen kannalta perusteltua. Tuen kohdentamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan rajallisten määrärahojen puitteissa kohteeksi voitaisiin valita ryhmät, joiden kohdalla terveellisten ruokailutottumusten edistäminen koulujakelujärjestelmän keinoin arvioidaan olevan vaikuttavinta ja tarpeellisinta. Vaikuttavuutta eri ikäryhmissä arvioitaisiin erityisesti tuotteiden jakeluun yhdistettävien liitännäistoimenpiteiden toteuttamisen kannalta. Liitännäistoimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi hedelmien ja vihannesten käytön lisäämiseen kannustavat tiedotusmateriaalit ja makukoulut. Tässä yhteydessä voitaisiin huomioida myös esimerkiksi hedelmien ja kasvien käytön lisäämisen tarve eri ikäryhmissä. Jakelun tehokkuuden osalta voitaisiin huomioida käytännön seikkoja, jotka tehostavat tuotteiden jakelua ja liitännäistoimien toteuttamista päiväkodeissa tai oppilaitoksissa.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan, koska jaettava hedelmä- ja vihannestuki on suhteellisen pieni, tukea tulisi toimenpiteiden paremman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi voida kohdentaa tietyille ikäryhmille ja keskittää tuen käyttö lyhyempiin ajanjaksoihin esimerkiksi satokauden mukaan. Terveellisten ruokailutottumusten edistämisen kannalta tärkein ikäryhmä vaikuttaisi olevan peruskoululaiset.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan koulujakelutukea myönnettäisiin julkisessa tai viranomaisen hyväksymässä päiväkodissa tai esikoulussa olevien lasten sekä perusasteen oppilaitosta tai toisen asteen oppilaitosta käyvien oppilaiden kulutukseen tarkoitettujen tukikelpoisten maitotuotteiden hankintaan.

Ehdotettavan pykälän 1 momentti vastaisi nykyisesti käytössä olevaa koulumaitotuen kohderyhmää.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan koulujakelutukea myönnettäisiin lisäksi perusasteen oppilaitosta käyvien oppilaiden kulutukseen tarkoitettujen tukikelpoisten hedelmien ja vihannesten hankintaan.

Ehdotettavan pykälän 2 momentissa rajattaisiin kohderyhmää siten, että koulujakelutukea myönnettäisiin ainoastaan perusasteen oppilaitosta käyvien oppilaiden kulutukseen tarkoitettujen tukikelpoisten hedelmien ja vihannesten hankintaan. Hallituksen esityksien perusteluiden mukaan terveellisten ruokailutottumusten edistämisen kannalta tärkein ikäryhmä vaikuttaisi olevan peruskoululaiset. Kohderyhmän rajausta olisi perusteltua rajallisten määrärahojen vuoksi siten, että terveiden ruokailutottumusten edistäminen olisi mahdollisimman vaikuttavaa.

3 §

Pykälässä säädettäisiin koulujakelutuen määrästä.

Lain 33 b §:n 1 momentissa säädetään koulujakelutuen määrästä ja tukikaudesta. Mainitun pykälän mukaan koulujakelutuen enimmäismäärästä lukuvuoden aikana koko maassa säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä. Koulujakelutukea voidaan myöntää EU:n koulujakelulainsäädännössä säädetyn enimmäismäärän ja valtion talousarvion rajoissa.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lain 1 momentissa viitattaisiin informatiivisesti lukuvuoden aikana koko maassa jaettavissa olevan koulujakelutuen enimmäismäärän osalta EU:n koulujakelulainsäädäntöön. Tämä määritelmä kattaa maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013, jossa kyseisestä asiasta säädetään tarkemmin. Momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi myös se, että koulujakelutukea voidaan myöntää EU:n koulujakelulainsäädännössä säädetyn enimmäismäärän ja valtion talousarvion rajoissa.

Lain 33 b §:n 2 momentin mukaan yksittäiselle tukikelpoiselle tuotetyypille myönnettävän tuen määrässä ja tukikauden pituudessa voidaan ottaa huomioon tuen enimmäismäärän lisäksi lasten ja oppilaiden arvioitu määrä sekä tuotteiden hinta, määrä ja tuotantotapa. Tukitaso määräytyy tuotteen toimitusajankohdan mukaan. Koulujakelutuen määrästä ja tukikauden pituudesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella EU:n lainsäädännön asettamissa rajoissa.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lasten ja oppilaiden määrä vaikuttaa siihen, kuinka paljon tukea voidaan jaettaville tuotteille kohdistaa. Sama koskee tuotteiden hintaa. Mitä kalliimpi tuote, sitä enemmän siihen kuluu käytettävissä olevaa tuen kokonaismäärää. Jaettavien tuotteiden määrä vaikuttaa myös siihen, paljonko yksittäiselle tuotteelle voidaan kohdistaa tukea. Myös tuotteen tuotantotapa vaikuttaa tuotteen hintaan. Lähtökohtaisesti luonnonmukaisesti tuotetut tuotteet ovat kalliimpia, joten niiden tukitason tulisi olla korkeampi.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan koulujakelujärjestelmän tavoitteena on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia, lisätä maataloustuotteiden kulutusta ja lähentää lasten suhdetta maatalouteen. Esityksen tarkoituksena on myös lisätä luonnonmukaisen tuotannon tunnettavuutta ja tuotteiden kysyntää.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan luonnonmukaisten tuotteiden osalta voidaan todeta, että markkinajärjestely-asetuksen 23 artiklan 11 kohdassa säädettyihin jäsenvaltion harkintavaltaan kuuluviin tuotteiden valintaperusteisiin kuuluvat myös luonnonmukaiset tuotteet. Kansallisella tasolla taas on huomioitava valtioneuvoston periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen (Clean-tech-ratkaisut) edistämisestä julkisissa hankinnoissa, joka suosittelee luomulle 20 %:n osuutta 2020 mennessä. Lisäksi valtion hankintayksiköt noudattavat julkisissa hankinnoissa muun muassa seuraavia tavoitteita: Keittiöissä ja ruokapalveluissa on hankittava ravitsemussuositusten mukaisia sekä luonnonmukaisesti tuotettuja, kasvispainotteisia tai sesonginmukaisia elintarvikkeita. Julkisissa keittiöissä tarjotusta ruoasta tulisi olla luomua 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Valtioneuvosto suosittelee, että muutkin hankintayksiköt noudattavat näitä periaatteita. Näin ollen olisi johdonmukaista edistää luomun käyttöä myös koulujakelujärjestelmän mahdollistamissa puitteissa.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia koskevassa luvussa on todettu, että järjestelmää toimeenpantaessa on tarkoitus esittää luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille korkeampaa tukitasoa verrattuna tavanomaisesti tuotettuihin tuotteisiin.

Tuen määrää on arvioitu tuotekohtaisesti edellä mainittujen kriteerien mukaisesti ja arvion perusteella ehdotuksessa esitetään seuraavia tukitasoja.

Ehdottavan pykälän 1 momentin mukaan koulujakelutukea voitaisiin myöntää maitotuotteille enintään 2 670 000 euroa ja hedelmä- ja vihannestuotteille enintään 1 399 000 euroa.

Koulujakelutuki rahoitetaan Euroopan unionin varoista. Suomelle on myönnetty tähän tukeen maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun asetuksen (EU) N:o 1370/2013 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU) 2016/795 liitteen perusteella maitotuotteiden osalta 3 824 689 euroa ja hedelmien ja vihannesten osalta 1 599 047 euroa lukuvuotta kohden, jolloin rahoitus jakautuu kahdelle budjettivuodelle.

Pykälän 1 momentissa on arvioitu se koulujakelutuen enimmäismäärä, joka voisi tulla enintään käytettäväksi kevätlukukaudella 2018.

Asetusehdotuksen 7 §:ssä säädettäisiin koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä. Mainitun pykälän mukaan koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin voitaisiin myöntää vuonna 2018 maitotuotteiden osalta enintään 350 000 euroa ja hedelmien ja vihannesten osalta enintään 150 000 euroa. Kyseiset enimmäismäärät vaikuttavat tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen määrään, koska kyseiset määrät lasketaan kokonaisuudesta, joka voidaan käyttää tuotteiden hankintaan ja kyseisiin toimenpiteisiin yhteensä.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan tukea maitotuotteiden toimittamiseen myönnettäisiin enintään 0,13 euroa litralta. Jos maitotuotteet on tuotettu luonnonmukaisesti, tukea myönnettäisiin kuitenkin enintään 0,31 euroa litralta.

Ehdotettavan pykälän 3 momentin mukaan tukea hedelmä- ja vihannestuotteiden toimittamiseen myönnettäisiin enintään 65 prosenttia hankintahinnasta. Jos hedelmät ja vihannekset on tuotettu luonnonmukaisesti, tukea myönnettäisiin kuitenkin enintään 75 prosenttia niiden hankintahinnasta.

Lain 33 b §:n 3 momentin mukaan, jos hyväksyttävien hakemusten perusteella laskettava tuen määrä ylittää tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen enimmäismäärän, tuen määrää muutetaan suhteessa ylittymiseen. Tuen määrän muuttamistavasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lain 33 §:n 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa hyväksyttävien hakemusten perusteella laskettava tuen määrä ylittäisi tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen enimmäismäärän. Tällöin tuen määrää muutettaisiin suhteessa ylittymiseen. Vastaavantyyppinen säännös on voimassa myös eräissä viljelijätuissa, joissa ei ole varmuutta määrärahan riittävyydestä kaikkien hakemusten mukaisten tukien myöntämiseen. Momentissa säädettäisiin myös valtuudesta antaa tuen määrän muuttamistavasta tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Siinä voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin esimerkiksi siitä, miten tuen määrää muutetaan ja mikä on tuotteen tukitaso alennuksen jälkeen.

Ehdotettavan pykälän 4 momentin mukaan, jos hyväksyttävien hakemusten perusteella laskettava tuen määrä ylittää 1 momentissa säädetyt euromäärät, tuen määrää pienennettäisiin maitotuotteiden tai hedelmien ja vihannesten enimmäismäärän ylitystä vastaavasti.

Ehdotettavassa momentissa säädettäisiin tarkemmin tuen määrän muuttamistavasta. Momentissa lisäksi viitattaisiin teknisesti pykälän 1 momenttiin, jossa säädetään tuen euromäärästä.

4 §

Pykälässä säädettäisiin koulujakelutuen määrän rajoituksista.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää enintään 0,25 litran maitotuotteita ja 150 gramman hedelmiä ja vihanneksia toimittamiseen oppilasta tai lasta ja yhtä koulu- tai toimintapäivää kohden.

Momentissa säädettäisiin rajoituksista, jotka liittyvät jaettujen tuotteiden määrään. Maitotuotteiden enimmäismäärä vastaisi nykyisin käytössä olevaa koulumaitotuen päiväkohtaista maidon enimmäismäärää. Hedelmien ja vihannesten enimmäismäärä on arvioitu laskennalliseksi päiväkohtaiseksi enimmäismääräksi. Edunsaajien yhdenvertaisuuden varmistamiseksi ja käytettävän rajallisen tukimäärän ennustettavuuden ja tehokkaan käytön kannalta on tarpeen säätää rajoituksista päiväkohtaiseksi tuotteiden enimmäismääräksi.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan hedelmien ja vihannesten toimittamiseen tukea voitaisiin myöntää enintään 18 koulupäivää vastaavalle määrälle.

Pykälässä on ehdotettu hedelmien ja vihannesten tukikauden pidentämistä neljään viikkoon, eli käytännössä 18 koulupäivän ajanjaksolle (4 § ja 5 §). Pidemmän tuki-

kauden arvioidaan parantavan edunsaajien mahdollisuutta hyödyntää tukijärjestelmää.

Ehdotettavan pykälän 3 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi arvonlisäveron eikä kuljetus- tai jakelukustannusten osuuteen hankintahinnasta. Tuotteen hankintahinta ei saisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa.

Momentissa säädettäisiin tuen määrään vaikuttavista rajoituksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, hedelmä- ja vihannesjalosteiden sekä banaanituotteiden toimittamiseen ja jakamiseen kouluhedelmäjärjestelmän mukaisesti myönnettävän unionin tuen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/247 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 4 kohdan mukaan arvonlisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen.

Kuljetus- tai jakelukustannuksia ei hyväksyttäisi tukikelpoisiksi kustannuksiksi. Tuen tehokkaan kohdentamisen ja rajallisten määrärahojen vuoksi katsotaan perusteluksi, että tuki kohdistuu vain tuotteen hankintakustannuksiin. Lisäksi olisi tarpeen säätää rajauksesta, että tuotteen hankintahinta ei voisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa. Säännöksellä estettäisiin mahdollisia tuen väärinkäytöksiä hedelmien ja vihannesten osalta, koska näiden tuotteiden tuki on prosenttiperusteinen.

5 § Pykälässä säädettäisiin tukikaudesta

Lain 33 §:ssä säädetään tukikaudesta. Lain 33 b §:n 2 momentin mukaan yksittäiselle tukikelpoiselle tuotetyypille myönnettävän tuen määrässä ja tukikauden pituudessa voidaan ottaa huomioon tuen enimmäismäärän lisäksi lasten ja oppilaiden arvioitu määrä sekä tuotteiden hinta, määrä ja tuotantotapa. Tukitaso määräytyy tuotteen toimitusajankohdan mukaan. Koulujakelutuen määrästä ja tukikauden pituudesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella EU:n lainsäädännön asettamissa rajoissa.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi voi olla tarvetta rajata myös tukikauden pituutta. Ainakin hedelmien ja vihannesten osalta vaikuttaa siltä, että rahoitus ei riitä tuen myöntämiseen koko kouluvuoden ajan, vaan tukikauden pituutta tulee voida rajata. Hallituksen esityksessä todetaan, että tukitaso määräytyisi sinä hetkenä, jolloin tukeen oikeutettu tuote toimitetaan.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan, koska jaettava hedelmä- ja vihannestuki on suhteellisen pieni, tukea tulisi toimenpiteiden paremman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi voida kohdentaa tietyille ikäryhmille ja keskittää tuen käyttö lyhyempiin ajanjaksoihin esimerkiksi satokauden mukaan. Terveellisten ruokailutottumusten edistämisen kannalta tärkein ikäryhmä vaikuttaisi olevan peruskoululaiset.

Ehdotettavan pykälän mukaan koulujakelutukea voitaisiin myöntää:

- 1) 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän heinäkuuta 2018 välisenä aikana oppilaitoksille ja päiväkodeille toimitetuille maitotuotteille ja
- 2) 12 päivän maaliskuuta ja 6 päivän hutikuuta 2018 välisenä aikana oppilaitoksille toimitetuille hedelmille ja vihanneksille.

Pykälässä on ehdotettu hedelmien ja vihannesten tukikauden pidentämistä neljään viikkoon, eli käytännössä 18 koulupäivän ajanjaksolle (4 § ja 5 §). Pidemmän tukikauden arvioidaan parantavan edunsaajien mahdollisuutta hyödyntää tukijärjestelmää.

6 §

Pykälässä säädettäisiin tuen hakemisesta.

Lain 35 §:ssä säädetään hyväksytyä koulumaitotuen hakijaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyt koulujakelutuen hakijan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa. Lakiehdotuksen 36 §:ssä säädetään hyväksytyä koulumaitotuen toimittajaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyt koulujakelutuotteiden toimittajan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan valtioneuvoston asetuksen antovaltuus mahdollistaa joustavan tavan järjestää sellaisen määrän hakukierroksia, joihin jäljellä oleva tukimäärä riittää. Varsinkin hedelmille ja vihanneksille myönnettävän tue osalta jaettavissa olevan tuen määrä on vähäisempi eikä maitotuotteilla käytössä ollut voimassa olevaa laissa säädettyä koko kouluvuoden ajan jatkuvaa tukihakua välttämättä ole mahdollista järjestää. Liikkumavara ajankohtien suhteen olisi perusteltua myös siksi, että hedelmien ja vihannesten osalta olisi helpompi huomioida kausiluonteisten tuotteiden saatavuus ja hintataso eri ajankohtina.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan hyväksytyt koulujakelutuen hakijat olisi haettava maitotuotteiden toimittamiseen tukea siten, että tukihakemus kattaa koko 5 §:n 1 kohdassa tarkoitetun tukikauden. Hyväksytyt koulujakelutuotteiden toimittajat on haettava maitotuotteiden toimittamiseen tukea siten, että jokainen tukihakemus kattaa yhden kuukauden ajanjakson.

Pykälän 1 momentti vastaa nykyisin käytössä olevaa koulumaitotuen yksittäisen tukihakemuksen kattamaa ajanjaksoa.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan hyväksytyt koulujakelutuen hakijat tai hyväksytyt koulujakelutuotteiden toimittajat olisi haettava hedelmien ja vihannesten toimittamiseen tukea siten, että tukihakemus kattaa koko 5 §:n 2 kohdassa tarkoitetun tukikauden

Ehdotettavan pykälän 3 momentin mukaan tukea haettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 soveltamisäännöistä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamisesta oppilaitoksiin myönnettävän unionin tuen osalta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2017/39 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun 3 kuukauden ajanjakson kuluessa.

Momentissa viitattaisiin informatiivista syistä koulujakelutuen täytäntöönpanoasetukseen, jossa säädetään tuen hakemisen ajanjaksosta.

7 §

Pykälässä säädettäisiin koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä.

Lain 33 c §:ssä säädetään koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteistä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan mainitun pykälän 2 momentissa viitataan osuuteen, joka koulujakelutuen enimmäismäärästä voidaan käyttää liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin. Asiasta säädetään tarkemmin maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013 5 artiklan 1 ja 2 kohdissa, joiden mukaan markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu unionin tuki koulutuksellisten liitännäistoimenpiteiden rahoitusta varten saa olla enintään 15 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista ja 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu unionin tuki asiaan liittyviä kustannuksia varten saa olla enintään 10 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan lain 33 c §:n 2 momentin mukaan kyseisiin toimiin käytettävästä määrästä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tämä voisi olla tarpeen, jos valtion talousarvion antamisen yhteydessä tai tuen käytön ohjaamisen kannalta muutoin olisi tarpeen täsmentää toimenpiteisiin käytettävää määrää. Kyseinen määrä vaikuttaa tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen määrään, koska kyseiset prosentit lasketaan kokonaismäärästä, joka voidaan käyttää tuotteiden hankintaan ja kyseisiin toimenpiteisiin yhteensä.

Ehdotettavan pykälän mukaan koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin voitaisiin myöntää vuonna 2018 maitotuotteiden osalta enintään 350 000 euroa ja hedelmien ja vihannesten osalta enintään 150 000 euroa.

Pykälän mukaiset enimmäismäärät on arvioitu edellä mainitut EU-säädökset huomioon ottaen siten, että toimenpiteiden toteuttamiseen varattaisiin riittävä määrä määrärahoja.

Markkinajärjestelylain 33 c §:n 1 momentissa säädetään, että EU:n koulujakelulainsäädännössä tarkoitettut liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet toteutetaan julkisina hankintoina.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, hedelmä- ja vihannesjalosteiden sekä banaanituotteiden toimittamiseen ja jakamiseen kouluhedelmäjärjestelmän mukaisesti myönnettävän unionin tuen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/247 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 4 kohdan mukaan arvonlisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen. Käytännössä kuitenkin hankinnan tekemistä ilman arvonlisäveroa ei ole arvioitu mahdolliseksi. Komissiosta valmistelun loppuvaiheessa saadun tiedon mukaan arvonlisävero voitai-

siin maksaa arvonlisäverovelvollisille liitännäistoimenpiteiden toteuttajille kansallisista varoista. Näin on tarkoitus menetellä.

Komissio on ottanut kantaa arvonlisäveron osalta myös siihen, että toteuttaja ei olisi arvonlisäverovelvollinen. Myös tällaisessa tilanteessa maksettava arvonlisäveron osuus voitaisiin lähtökohtaisesti maksaa kansallisista varoista, mutta se tulkittaisiin vähämerkitykselliseksi tueksi. Valmistelussa on lähdetty siitä, että hankinnan yhteydessä maksetaan arvonlisävero ja että arvonlisäveron maksaminen ei voisi olla riippuvainen tukiehdosta. Hallinnollisen taakan vähentämistarve huomioiden ei kuitenkaan ole ainakaan tässä vaiheessa pidetty perusteltuna ottaa tässä yhteydessä käyttöön de minimikseen perustuvaa uutta tukijärjestelmää. Liitännäistoimenpiteet ovat lähtökohtaisesti varsin laajoja ja on arvioitu, että toimijat jotka voisivat niitä toteuttaa, olisivat arvonlisäverovelvollisia. Näin ollen liitännäistoimenpiteiden toteuttajien tulisi olla arvonlisäverovelvollisia. Asiasta informoitaisiin tarkemmin hankinnan yhteydessä.

8 § Pykälässä säädettäisiin voimaantulosta.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan asetus tulisi voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2018.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan asetuksella kumottaisiin maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta syyslukukaudella 2017 annettu valtioneuvoston asetus (402/2017).

Ehdotettavan pykälän 3 momentin mukaan oppilaitoksille ja päiväkodeille 31 päivään joulukuuta 2017 mennessä toimitettujen tuotteiden tukeen sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2 Vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Koulujakelutuki rahoitetaan EU:n varoista. Suomelle on myönnetty asetuksen (EU) 2016/795 liitteen perusteella maitotuotteille 3 824 689 euroa ja hedelmille ja vihanneksille 1 599 047 euroa lukuvuotta kohden, jolloin rahoitus jakautuu kahdelle budjettivuodelle.

Vuoden 2018 talousarviossa momentille 30.20.41 (EU-tulotuki ja EU-markkinatuki, arviomääräraha) on budjetoitu määrärahaa yhteensä 531 130 000 euroa, josta koulujakelutuen osuus on 4 930 000 euroa. Vastaavat EU:lta saatavat tulot tuloutetaan momentille 12.30.01 (EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot).

Tukea arvioidaan kevätlukukaudella 2018 maksettavan maitotuotteille enintään 2 670 000 euroa ja hedelmille ja vihanneksille enintään 1 399 000 euroa.

Vuoden 2018 talousarviossa momentille 30.20.46 (EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen, siirtomääräraha 3 vuotta) on budjetoitu varoja yhteensä 5 705 000 euroa, josta liitännäistoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen on varattu 500 000 euroa. Vastaavat EU:lta saatavat tulot tuloutetaan momentille 12.30.01 (EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot).

Liitännäistoimenpiteitä arvioidaan maksettavan maitotuotteiden osalta enintään 350 000 euroa ja hedelmien ja vihannesten osalta enintään 150 000 euroa. Näiden lisäksi maksettaisiin arvonlisäveron osuus, joka ei ole oikeutettu EU-tukeen. [ALV:n osuus maksettaisiin momentille 30.20.46 vuoden 2016 kolmannessa lisätalousarviossa osoitetusta kokonaan kansallisesta määrärahasta. Tämän määräksi arvioitaisiin enintään 120 000 euroa.]

3 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

4 Muuta

Asetusehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhdessä Maaseutuviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Maaseutuvirasto, Opetushallitus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Ammattikeittiöosaajat ry, Ekocentria, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kauppapuutarhaliitto ry, Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry, Maito ja terveys ry, Luomuliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Maitovaltuuskunta, Opetusalan ammattijärjestö, Pro Luomu ry, Puutarhaliitto ry, Päivittäistavara-kauppa ry, Ruokatieto yhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Svenska Trädgårdsförbundet rf, Yhdistyneet luomutuottajat ry, Arla Oy, Heimon Tukku Oy, Kanta-Hämeen Tuoretuote Oy, Kimmon Vihannes Oy, Meira Nova Oy, Satotukku Oy, Valio Oy ja Ålands Centralandelslag, ÅCA.